

Een rechtstreeks verkozen parlement voor de Vlamingen

Kroniek van de politiek in Vlaanderen in 1995

door Guido TASTENHOYE

Journalist binnenlandse politiek bij Gazet van Antwerpen

I. Inleiding

In de annalen van het politieke gebeuren in Vlaanderen zal 1995 geboekstaafd blijven als het jaar waarin voor het eerst de Vlaamse assemblee rechtstreeks werd verkozen (op 21 mei) en meteen een bijpassende naamsverandering onderging. 'Vlaams Parlement' heet de Vlaamse Raad (die tot dan was samengesteld uit de kamerleden en de verkozen senatoren) voortaan, en de leden noemen zich 'Vlaams volksvertegenwoordiger'.

Toch wekt de eerste rechtstreekse verkiezing van het Vlaams Parlement geen grote bezieling, omdat de stembusgang samenvalt met de verkiezingen voor de federale kamers en erdoor wordt overschaduwd. Men merkt toch reeds lichte verschillen tussen de regionale en federale kiesresultaten. Het meest uitgesproken is dat bij de Volksunie, die bewust de Vlaamse kaart had getrokken.

De installatie van het nieuwe Vlaams Parlement mist een beetje 'grandeur', omdat het nieuwe parlamentsgebouw nog niet klaar is en de eedaflegging in de federale Kamer moet gebeuren. Bij de daarop volgende vorming van de Vlaamse regering trekken de partijvoorzitters van de CVP en de SP het laken naar zich, en ook dit feit versterkt de indruk dat het met die Vlaamse autonomie nog niet meteen zo'n vaart loopt. De VU valt uit de coalitie-boot en christendemocraten en socialisten gaan het risico aan om te regeren met de kleinst mogelijke meerderheid van één zetel.

Opmerkelijk is dat in het Vlaams Parlement een speciale commissie voor de verdere staatshervorming wordt opgericht, hoewel deze materie een federale bevoegdheid is. De fracties in het Vlaams Parlement willen streven naar een consensus over de grote lijnen van een verdieping van de staatshervorming en een nieuwe communautaire onderhandelingsronde die men situeert rond 1999, wanneer wellicht de financieringswet moet worden herzien.

II. CVP en SP met de hakken over de sloot

Omdat de federale premier Jean Luc-Dehaene op 17 februari had aangekondigd dat er op 21 mei vervroegde verkiezingen zouden komen, is meteen ook de Vlaamse Raad ontslagnemend, omdat nog altijd het systeem van 'dubbele petjes' van kracht is, waarbij de Vlaamse Raad is samengesteld uit de rechtstreeks verkozen federale parlamentsleden. Krachtens het Sint-Michielsakkoord uit 1993 zou aan deze regeling een einde komen met de eerstvolgende verkiezingen, op 21 mei dus. Vanaf de ontbinding van de federale kamers tot aan de verkiezingen zou de Vlaamse regering een zekere omzichtigheid in acht nemen, omdat er geen parlementaire controle meer is.

In de Vlaamse regering blijven enkele gebeurtenissen die zich op federaal vlak hadden afgespeeld niet zonder gevolgen. Zo komt VU-voorzitter Bert Anciaux in conflict met minister-president Luc Van den Brande omtrent de inhoud van het Voeren-akkoord, het moeizame compromis dat de federale regering in de nacht van 8 op 9 januari had bereikt. Anciaux beweert dat dit compromis de taalregeling aantast omdat de Limburgse gouverneur meer onder de voogdij zou komen van het College van gouverneurs en de Franstaligen in Voeren "antennes" (ombudsdiensten) zouden mogen oprichten. De VU-voorzitter eist dat de Vlaamse regering het compromis zou aanvechten bij de Raad van State, maar een motie in die zin wordt afgeketst door de CVP-SP-partners in het Vlaams Parlement. De VU bekomt enkele bijkomende inspanningen voor Voeren, en dient dan maar op eigen houtje klacht in bij de Raad van State, maar de aanvaring met Van den Brande laat diepe sporen na.

VU-minister Johan Sauwens botst eveneens met minister-president Luc Van den Brande, wanneer hij in het dispuut rond het Mestactieplan (MAP) de zijde kiest van de socialistische minister-vice-president Norbert De Batselier, de milieuminister die als vader geldt van het MAP. Uiteindelijk zou dit MAP op 15 maart 1995 leiden tot de "val" van de Vlaamse regering (zie verder onder MAP). En op 6 april 1995, tijdens de laatste zitting van de Vlaamse Raad voor de verkiezingen, komt Sauwens opnieuw onzacht in aanraking met de CVP-fractie, die samen met VLD en Vlaams Blok een amendement van senator Jos De Seranno steunt, en zo het landschapsdecreet van Sauwens keldert. Deze gebeurtenissen (de wispelturigheid van Bert Anciaux en de koppigheid van Johan Sauwens) verklaren het feit dat de CVP na de verkiezingen niet meer scheep wil gaan met de VU, ook al hebben CVP en SP maar een meerderheid van één zetel.

Tijdens de verkiezingscampagne worden de Vlaamse thema's, die nochtans van ingrijpend belang zijn voor de burger, platgewalst onder het mediatieke geweld van de politieke tenoren die zich concentreren op de federale hete hangijzers zoals de sociale zekerheid, de veiligheidsproblematiek en de 'anti-politiek'. De VU, die als enige partij een haast puur Vlaamse campagne voert, gericht op de thematiek van de Vlaamse Raad (welzijn, milieu, onderwijs enz.) slaagt er niet in haar thema's op de voorgrond te brengen. Buiten Bert Anciaux, die de senaatslijst trekt, zet ze al haar grote kanonnen in op de lijsten voor de Vlaamse assemblee, en zou op die manier de kaap van de 300.000 stemmen kunnen ronden die voorzitter Anciaux had vooropgesteld als een minimum om met de VU voort te doen.

Ook Agalev, dat de klemtonen legt op de milieu- en welzijnsproblematiek, komt niet uit de verf. Zelfs het Vlaams Blok laat de Vlaamse thema's voor wat ze zijn en concentreert zich volop op het Agusta-schandaal en de migranten- en veiligheids-onderwerpen. De SP, die de aandacht wil afleiden van het Agusta-schandaal door de sociale zekerheid (met vooral de pensioenen) op het voorplan te brengen - en daar ook in slaagt - doet niet eens de moeite een apart Vlaams programma voor te stellen. De CVP en de VLD doen dat wèl, maar er wordt verder niets meer over gehoord. Vlaams minister-president Luc Van den Brande staat, ook op het vlak van de campagne, volledig in de schaduw van zijn federale collega Jean-Luc Dehaene.

De verkiezingsuitslag is ook op Vlaams vlak een verrassing, en verschilt niet zoveel van het federale resultaat. De VU is de enige partij die duidelijk beter scoort voor de Vlaamse assemblee dan voor de federale Kamer. Van de 118 rechtstreeks

te begeven zetels haalt de CVP er 35, de VLD 26, de SP 25, het Vlaams Blok 15, de VU 9, Agalev 7 en de Union Francophone (UF) 1. Met de zetels van de zes Brusselse eerstverkozenen erbij wordt dat 37 voor de CVP, 27 voor de VLD, 26 voor de SP, 17 voor het Vlaams Blok (dat in Brussel haast even sterk wordt als de CVP), 9 voor de VU, 7 voor Agalev en 1 voor UF.

CVP en SP halen samen 63 van de 124 zetels in het Vlaams Parlement, een overschot van één, de kleinst mogelijke meerderheid. Toch beslissen ze om samen in de boot te stappen zonder de VU, om bovenvermelde redenen. Omdat de aanstelling van een informateur-formateur op Vlaams niveau niet is geregeld (op federaal vlak neemt de koning het initiatief), geeft het partijbureau van de CVP aan uittreidend minister-president Luc Van den Brande de opdracht om een coherente Vlaamse regering te vormen. De partijvoorzitters Johan Van Hecke en Louis Tobback trekken op nogal opvallende wijze de Vlaamse regeringsvorming naar zich toe. SP-voorzitter Louis Tobback verklaart dat de federale logica dat er verschillende coalities op de diverse niveaus mogelijk zijn "dikke zever" is, daarmee de Vlaamse regeringsvorming volledig ondergeschikt makend aan de federale.

Norbert De Batselier, intussen burgemeester van Dendermonde geworden, had aangekondigd dat hij geen ministerambt meer wilde opnemen, maar het voorzitterschap van de Vlaamse assemblee ziet hij wel zitten. Hij wordt op 13 juni 1995 tijdens de installatievergadering, die in de federale Kamer plaatsgrijpt omdat het eigen gebouw nog niet klaar is, met 63 van de 124 stemmen tot voorzitter verkozen. In zijn openingsrede legt De Batselier er de klemtoon op dat het 'Vlaams Parlement', dat meteen was overgegaan tot een naamswijziging, zich vooral moet bezig houden met de eigen bevoegdheden, en niet voortdurend met de bevoegdheden die op een ander niveau worden uitgevoerd. Daarvoor dient de speciale commissie voor de staatsvorming, waarvan de VU'er Johan Sauwens voorzitter wordt. Bij sommige fracties, vooral de VU en het Vlaams Blok, valt dat in slechte aarde, want zij verwijten De Batselier dat hij het debat aan banden wil leggen, en dat de commissie Staatsvorming een communautaire 'vergeetput' dreigt te worden. In zijn rede besteedt De Batselier ook veel aandacht aan het probleem van de werkloosheid. Vlaanderen telt op dit ogenblik 225.497 uitkeringsgerechtigde volledig werklozen. De Batselier vindt het niet aanvaardbaar dat in Vlaanderen 30.089 mannen en 62.332 vrouwen al meer dan 2 jaar geen enkel uitzicht hebben op werk. Op 17 oktober, bij het begin van het nieuwe parlementaire jaar, mislukt een poging van de oppositie om Norbert De Batselier weg te stemmen als voorzitter, omdat twee liberalen bij de stemming niet komen opdagen.

III. Vlaams regeerakkoord: vijf prioriteiten

Op 14 juni sluiten CVP en SP een regeerakkoord, en op 20 juni leggen de ministers de eed af in het Vlaams Parlement. Minister-president Luc Van den Brande volgt zichzelf op. Hij wordt bevoegd voor het Buitenlands Beleid, het Wetenschapsbeleid, Toerisme en de Staatsvorming. Zijn CVP-collega Eric Van Rompuy neemt de portefeuille van Economie over van Van den Brande. Hij krijgt ook Mediabeleid, Landbouw en KMO. Wivina Demeester (CVP) blijft op Financiën en Begroting, en krijgt ook Gezondheidszorg. Welzijn en Gezin laat ze aan de nieuwkomer Luc Martens (CVP) die ook minister wordt van Cultuur en Sport. Theo Kelchtermans (CVP) ruilt Ruimtelijke Ordening en Binnenlandse Aangelegenheden in voor Milieu en Tewerkstelling. Aan socialistische zijde wordt Luc Van den

Bosche de nummer één als minister-vice-president en hij behoudt Onderwijs en Ambtenarenzaken. Nieuw is de bevoegdheid Stedelijke Problematiek die naar Leo Peeters gaat. Hij neemt er ook Binnenlandse Aangelegenheden en Huisvesting bij. De Limburger Eddy Baldewijns, de uittredend parlementsvoorzitter, gaat Openbare Werken, Ruimtelijke Ordening en Vervoer beheren. Een verrassing is Anne Van Asbroeck, die als extra-parlementair minister de bevoegdheid krijgt over het 'gelijke-kansenbeleid' en de Brusselse aangelegenheden.

Het Vlaams regeerakkoord bevat vijf prioriteiten. Vooreerst is er de aandacht voor de werkgelegenheid, die moet worden aangezwengeld door duurzame groei. Op termijn is het de bedoeling de werkloosheid in Vlaanderen te halveren. In dit verband bereikt de Vlaamse regering samen met de sociale partners half december 1995 een Vlaams banenakkoord, waaraan een prijskaartje van 6 miljard kleef voor de komende twee jaar. Eind november oppert Economieminister Eric Van Rompuy de suggestie Vlaamse bedrijven die de werkgelegenheid verhogen of op peil houden, een fiscale stimulans te geven door het verminderen van de vennootschapsbelasting, maar hiervoor is een federale maatregel nodig en dus het akkoord van de Walen.

Daarnaast moet er een beter bestuur komen, met een betere dienstverlening en een nieuwe politieke cultuur. Overigens is dat broodnodig, want uit een studie van het Departement Sociologie van de KU Leuven, in opdracht van minister-president Luc Van den Brande, blijkt dat slechts één Vlaming op de zeven (13 procent) het Vlaams Parlement juist weet te situeren. Een correcte definitie van het begrip Vlaamse overheid kan slechts 5 procent geven. Er is dus veel werk aan de winkel.

Voor het eerst is er ook veel aandacht voor Brussel en het Vlaams-Brabantse randgebied waarvoor actieplannen worden aangekondigd. Ook de stedelijke vernieuwing is een prioriteit. Hiervoor wordt een Sociaal Impulsfonds (SIF) opgericht. Tot slot gaat veel aandacht naar het milieu en een kwaliteitsvolle samenleving. Achter de schermen wordt verder gewerkt aan het Structuurplan Vlaanderen, dat boven de gewestplannen staat en bepalend wordt voor de uittekening van de ruimtelijke ontwikkeling in Vlaanderen, en waarvan minister Theo Kelchtermans op 21 maart een voorontwerp voorstelt. Zijn opvolger Eddy Baldewijns zal het moeilijke karwei moeten afmaken. Er komen geen nieuwe Vlaamse belastingen, maar heffingen met een ontradend karakter worden niet uitgesloten.

Van den Brande neemt zich ook voor veel aandacht te besteden aan een Vlaams buitenlands beleid, en de Vlaamse Dienst voor Buitenlandse Handel wordt hervormd en geactiveerd. In dit verband brengt minister-president Luc Van den Brande begin november een officieel bezoek aan Chili, dat hij beschouwt als de Vlaamse toegangspoort tot Zuid-Amerika. Op 17 januari 1995 had in Antwerpen, in de Rubenszaal van het Museum voor Schone Kunsten de plechtige ondertekening plaats van het brede Vlaams-Nederlands verdrag dat een samenwerking voorziet op zowat alle terreinen waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is. Ook de uitdieping van de Westerschelde wordt geregeld. Dat verdrag was al eind 1994 tussen de twee overheden genegocieerd. Bij de voorstelling van zijn beleidsbrief 'buitenlands beleid' onderstreept minister-president Luc Van den Brande dat Vlaanderen actief aan ontwikkelingssamenwerking moet doen, ter aanvulling van de federale inspanningen, maar met eigen klemtonen.

In de traditionele 'Septemberverklaring', de Vlaamse 'state of the union', worden deze klemtonen herbevestigd. De Vlaamse regering houdt zich aan de be-

kende Meesternorm, om in het jaar 1998 te komen tot een begroting die in evenwicht is. In de weken voordien had de Vlaamse regering haar begroting voor 1996 opgesteld, en die ligt volledig in de lijn van vorige begrotingen. In 1996 worden de inkomsten geraamd op 506,9 miljard frank, de uitgaven op 534,7 miljard, wat neerkomt op een kastekort van 27,8 miljard. De gewestbelastingen worden niet verhoogd, maar er komen heffingen op leegstand en een verhoging van de heffing op de vervuiling van de oppervlaktewateren. In 1996 zal het Sociaal Impulsfonds voor de stadsrenovatie kunnen beschikken over een globaal budget van 4,428 miljard. Jaarlijks komt daar één miljard bij, evenals de opbrengst van de leegstandsheffing. Voor de eerste fase van de Schelde-uitdieping wordt 2,7 miljard frank vrijgemaakt.

IV. Een soepeler MAP wordt goedgekeurd

In de zenuwachtige aanloop naar de verkiezingen strandt het Mestactieplan, dat de Vlaamse regering op 21 december 1994 na veel getrek en geduw had goedgekeurd. Het MAP heeft tot doel het bereiken van een goede grond- en oppervlaktewaterkwaliteit door het wegwerken van het teveel aan stikstof en fosfaat afkomstig van overbemesting. Minister De Batselier had 'zijn' MAP aangepast aan de opmerkingen van de Raad van State, maar toch weigerden de CVP-ministers het nog goed te keuren onder druk van de Boerenbond in een pre-electorale sfeer. Voor het eerst in de geschiedenis 'valt' een Vlaams kabinet over een delicaat dossier. Dat gebeurt op 15 maart 1995. Het komt tot een openlijke breuk tussen CVP en SP, waarbij de VU de kant kiest van de SP. Na een tijdje spreken CVP, SP en VU af om de situatie te deblokken en op een min of meer normale wijze verder te regeren tot aan de verkiezingen. Het plezier van een val en vervanging van de Vlaamse regering wordt de oppositie niet gegund.

Tijdens de regeringsonderhandelingen na de verkiezingen wordt een akkoord bereikt tussen CVP en SP over een soepeler MAP, dat ook goedkoper uitvalt: jaarlijks 1,1 miljard i.p.v. naar schatting 7,5 miljard. Een vergelijk komt uit de bus op 13 september 1995. Het MAP moet op 1 januari 1996 van kracht worden. Op 16 december 1995 wordt het MAP uiteindelijk goedgekeurd in het Vlaams Parlement. Kernelement van het 'nieuwe' MAP is de plafonnering van de uitstoot van stikstof en fosfaat op het niveau van 15 mei 1992. Per type van landbouwgewas wordt de maximale bemesting vastgelegd en wordt strikt bepaald wanneer mest mag worden uitgereden. Belangrijk in het nieuwe MAP is de invoering van de term gezinsbedrijf. Dat zijn landbouwondernemingen die van een soepeler regeling kunnen genieten. Tot 31 december 1999 zijn dat bedrijven met 300 zeugen, 2.250 mestvarkens, 150 melkkoeien, 450 stuks melkvee, 900 kalveren of 105.000 stuks pluimvee of een combinatie.

V. Media: VT4 op de buis en hervorming BRTN

Op 24 januari 1995 schorst de Raad van State het ministerieel besluit van Cultuurminister Hugo Weckx die de nieuwe zender VT4 van de kabel wilde houden. Weckx trekt aan het kortste eind, en niets belet VT4 - een dochter van moedermaatschappij SBS, waar ook VUM-baas André Leysen in participeert (die de VTM-boot miste) - op 1 februari van start te gaan. VT4 zendt uit vanuit Londen, om de Vlaamse mediaregels te omzeilen. In Vlaanderen werd immers een monopolie van 18 jaar toegekend aan de commerciële zender VTM. De meeste kabelmaatschappijen geven het signaal van VT4 door. Het feit dat VT4 zijn laars lapt aan de

regels inzake kinderreclame en teleshopping is een doorn in het oog van de overheid.

VTM doet trouwens een tegenzet, en start Ka2 op, enkele dagen voor VT4 op de kabel komt. Maar Ka2 en VT4 worden geen succesnummers. In de zomer wordt het roer van VT4 omgegooid en stijgt met marktaandeel tot een werkbare 10 pct. van het kijkerspubliek. De VUM, die zich bij VTM had ingekocht, verkoopt haar aandelen, en drie bedrijven staan nu even sterk op de commandobrug van VTM: De Persgroep, Roularta en de Belgian Media Holding, een consortium van Vlaamse banken en beleggers. In Europees verband krijgt VTM het steeds moeilijker om haar monopoliepositie te handhaven.

Bij de openbare omroep BRTN is het kommer en kwel, de kijkcijfers suizen naar beneden. De nieuwe Mediaminister Eric Van Rompuy opteert op 18 oktober, na een doorlichting door het adviesbureau McKinsey, voor een paardemiddel: een mini-decreet moet, goed te keuren voor het jaareinde, alle 60-plussers aan de top met pensioen sturen. Een nog te zoeken gedelegeerd bestuurder met veel macht moet zelf zijn directiecomité samenstellen en er krachtig tegenaan gaan. Tegen Pasen 1996, zo beslist Mediaminister Eric Van Rompuy, moet dan een maxi-decreet een totaal hervormde BRTN uittekenen op basis van een NV. De beslissingen veroorzaken heel wat onrust, zowel aan de top van de BRTN als aan de basis.

VI. De toekomst: Telenet Vlaanderen

De kabelsector krijgt begin december 1995 groen licht van het Vlaams Parlement om mee Telenet Vlaanderen in het leven te roepen. Het goedgekeurde decreet laat de intercommunales toe in de nog op te richten privé-vennootschap Telenet Vlaanderen te participeren. Minister-president Luc Van den Brande beschouwt Telenet een beetje als zijn troetelkind waarvan hij veel verwacht, ook inzake nieuwe werkgelegenheid. Telenet wil in Vlaanderen multimediasdiensten en telefonie aanbieden via het kabelnetwerk en wordt dus een rechtstreekse concurrent van Belgacom. De partners in Telenet zijn naast de kabelmaatschappijen de Gimv, het Amerikaanse bedrijf US West en de holding TNV die uit enkele Vlaamse krantenuitgevers bestaat en belangrijke groepen uit de financiële wereld. Eerdere studies hadden uitgewezen dat Telenet Vlaanderen in een periode van 15 jaar zowat 50 miljard zou moeten investeren.

VII. Het doek valt: Boelwerf, Vlaamse Scheepsbouwmaatschappij, Velda,...

In 1995 valt definitief het doek over de Boelwerf Vlaanderen en de grote scheepsbouw in Vlaanderen. Na een maandenlange bezetting van de Boelwerf en een reeks betogingen begin mei weten de 1.100 werknemers een sociale enveloppe van 1,16 miljard uit de brand te slepen, maar velen van hen vinden geen werk meer. De buitenlandse kandidaat-overnemers konden volgens de Vlaamse regering onvoldoende waarborgen geven.

Ook de middelgrote en de kleine scheepsbouw krijgen rake klappen te verduren. De raad van bestuur van de Vlaamse Scheepsbouwmaatschappij beslist midden september om de groep in vereffening te stellen. Samen met de Belgische

Scheepbouwcombinatie groepeerde VSM zes middelgrote scheepswerven. Er verdwijnen 570 jobs. Ook Polyship in Oostende kampt met grote moeilijkheden, en de werf Nieuwe Scheepswerven Sint-Barbara uit Maasmechelen wordt op 7 september failliet verklaard.

In september worden het meubelbedrijf Velda en het toeleveringsbedrijf Vediood failliet verklaard waarbij meer dan 400 mensen hun baan verliezen. In juli kondigt Lee Europe aan dat de fabriek in Ieper de deuren sluit wegens de hoge loonkosten. Hierdoor komen 260 werknemers op straat te staan.

Ook de Vlaamse overheid krijgt met een tegenvaller af te rekenen. Op 15 maart sluit de Vlaamse regering noodgedwongen een akkoord met de uitbaters van de Liefkenshoektunnel en de banken, waarbij ze een schadevergoeding van 2,2 miljard betaalt en 12 miljard aan leningen zal aflossen, in de hoop later deze bedragen ooit nog te kunnen recupereren. De NV Liefkenshoek beschuldigde de Vlaamse overheid ervan onvoldoende toegangswegen te hebben aangelegd en zo het verlies te hebben veroorzaakt.

VIII. Onderwijs: principe-akkoord toegangsexamen geneeskunde

Op 8 februari keurt de Vlaamse Raad de eindtermen goed voor het kleuter- en lager onderwijs. Een week later keurt de Vlaamse regering op haar beurt een ontwerpdecreet op het basisonderwijs goed. Maar nog geen week later moet Onderwijsminister Luc Van den Bosche, onder druk van de CVP en de vakbonden, de nieuwe prestatieregeling, gebaseerd op een 38-urenweek, weer intrekken. Eind november start in Vlaanderen een actieweek tegen het ontwerpdecreet lerarenopleiding met een betoging in Brussel.

Midden november gaan de Vlaamse universiteiten binnen de Vliet (Vlaamse Interuniversitaire Raad) akkoord met een toegangsexamen voor de richting geneeskunde. In eerste instantie zou er een centraal interuniversitair toelatingsexamen voor de aanvang van de eerste kandidatuur worden ingericht, zonder vast aantal toegelatenen, en met vrije keuze van de instelling voor de studies.

Op 25 september beslissen de Vlaamse en Nederlandse ministers van Cultuur en Onderwijs dat de vernieuwde spelling op 1 september 1997 van kracht wordt, maar sommige scholen en uitgeverijen laten weten dat ze er al vroeger gaan mee beginnen. De nieuwe spelling roept veel contestatie op omdat ze op sommige vlakken zo inconsequent is en tot nieuwe problemen aanleiding geeft. Het 'groene boekje' met de vernieuwde spelling komt eind november uit en is meteen uitverkocht. Dat geldt een dag later ook voor de nieuwe Van Daele, die echter op bepaalde punten afwijkt van de spelling van het 'groene boekje' hetgeen tot nieuwe spelling-discussies leidt.

IX. Communautaire spanning en Vlaamse Beweging

Het jaar 1995 was, ondanks de kiescampagne en de vorming van nieuwe regeringen - en afgezien van de Voeren-crisette in de eerste week van januari -, vrij rustig op het vlak van de communautaire verhoudingen in België, maar in de Vlaamse Beweging waren er des te meer moeilijkheden.

De gouverneur van de nieuwe provincie Vlaams-Brabant, die op 1 januari 1995 krachtens de Sint-Michielsakkoorden van start was gegaan, de socialist Lodewijk De Witte (SP), baart opzien door op 8 juli op een Guldensporenviering in de faciliteitengemeente Sint-Genesius-Rode te verklaren dat het faciliteitensysteem geïfaald heeft en op termijn zal moeten verdwijnen. Minister-president Luc Van den Brande bevestigt er dat men deze discussie niet uit de weg zal kunnen gaan. Ook minister Leo Peeters meent dat er in de plaats van de faciliteiten een krachtiger integratiepolitiek moet komen. De uitspraken veroorzaken onrust bij de Franstaligen.

Minister Leo Peeters, bevoegd voor Binnenlandse Aangelegenheden en Huisvesting, bekrachtigt het nieuwe woonreglement van de provincie Vlaams-Brabant, dat sociale woningen bij voorkeur wil toewijzen aan autochtonen met een dorpsbinding. De regeling is afgekeken van de toelatingscriteria die Vlabinvest, dat sociale woningen bouwt in de Vlaams-Brabantse Rand, wil hanteren. Ook dit reglement wordt fel aangevallen in de Franstalige pers en door het FDF, dat het heeft over 'etnische zuivering'.

De studiegroep Mens en Ruimte brengt begin december het rapport 'De Vlaamse rand rond Brussel: bouwstenen voor een strategisch plan' uit, gemaakt in opdracht van de Vlaamse regering. In Vlaamsgezinde kringen in de Rand lokt dit rapport eerder negatieve reacties uit, omdat de voorgestelde maatregelen te oppervlakkig zijn en soms zelfs contraproductief. Minister-president Luc Van den Brande kondigt een concreet actieplan aan dat begin 1996 klaar moet zijn.

De Vlaams-Europese 11-daagse groeit stilaan uit tot een massagebeuren in Vlaanderen. Aan de tweede editie nemen reeds meer dan 100 Vlaamse steden en gemeenten deel. De 11-daagse, een initiatief van de Vlaams-Culturele Koepel met steun van de Vlaamse regering, klimt naar een hoogtepunt in het jaar 2002, wanneer Vlaanderen op cultureel en sportief gebied 11 dagen lang het middelpunt wil zijn van Europa en de wereld. In Kortrijk, waar de 11-daagse van start gaat, wordt de Vlaamse Ankerprijs uitgereikt aan Luc Bertrand (Ackermans-van Haaren) en August van Put (HBK-Spaarbank).

In de niet-partijpolitieke Vlaamse Beweging rommelt het, nadat ook al in 1994 onenigheid was gerezen binnen het IJzerbedevaartcomité dat lauwheid wordt verweten. De Vlaams-radicalen strekken de aandacht naar de Vlaamse onafhankelijkheid. In januari 1995 neemt de Vlaams-radicalen 'Groep van Gent' collectief ontslag uit het IJzerbedevaartcomité, nadat de Gentse prof. Michiel Debackere en enkele medestanders niet meer was herverkozen in het bestuur. Er worden bemiddelingspogingen ondernomen, maar die mislukken. In mei wordt het IJzerbedevaardersforum opgericht, dat inspraak eist in het bestuur van het Comité en op enkele weken tijd werft het Forum 6.000 leden. De IJzerbedevaart, op 27 augustus, verloopt in bittere verdeeldheid. De leden van het Forum volgen de bedevaart vanop de andere oever van de IJzer in Diksmuide, of gaan op de weide met de gele kentekens van het Forum. Na de bedevaart komen langzaam nieuwe gesprekken op gang, maar de uitkomst van de onderhandelingen is erg onzeker.